



Universiteit  
Leiden

The Netherlands

**Intelligence for a complex environment: transforming traditional intelligence with insights from complexity science and field research on NATO**

Spoor, B.E.P.

**Citation**

Spoor, B. E. P. (2025, January 15). *Intelligence for a complex environment: transforming traditional intelligence with insights from complexity science and field research on NATO*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4175700>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4175700>

**Note:** To cite this publication please use the final published version (if applicable).

## Samenvatting

Deze studie stelt dat complexiteitswetenschap, de studie van systemen die complex en adaptief zijn, veelbelovend is voor het onderzoeken van de dreigingen in de operationele omgeving en voor inlichtingenorganisaties zelf. Hoewel dit een logische gevolgtrekking lijkt, heeft het academische veld van inlichtingenstudies de ideeën en methoden van de complexiteitswetenschap nog niet overgenomen. Dit is opvallend; er is algemene overeenstemming over de toegenomen complexiteit van dreigingen en de veiligheidsomgeving in het algemeen, maar dit wordt niet gebruikt om een wending naar complexiteitsdenken te nemen en inlichtingen aan te passen aan de veranderde omstandigheden. Daarom is deze studie erop gericht om inzichten uit de complexiteitswetenschap toe te passen op inlichtingen. Daarbij wordt gestreefd naar een theoretische en empirische bijdrage aan de studie van inlichtingen. De empirische bijdrage wordt gevormd door case study onderzoek naar hoe het Multinational Corps Northeast (MNC NE) van de NAVO zijn inlichtingen organiseert. Dit wordt gestuurd door de onderzoeksvraag Hoe kan complexiteitswetenschap de transformatie van inlichtingen bevorderen?

In de theoretische bijdrage, hoofdstukken 2, 3 en 4, wordt de literatuur over inlichtingen- en complexiteitswetenschap onderzocht en wordt vastgesteld dat het verband tussen de twee gebieden onderbelicht is. Vervolgens wordt een synthese geboden waarmee dit verband verder kan worden bestudeerd. Hoofdstuk 2 beschrijft de status van inlichtingentransformatie aan de hand van drie onderwerpen: een groeiende kritiek op het model van de inlichtingencyclus, een diversificatie van inlichtingentheorieën, en een debat over een paradigmaverschuiving op het gebied van inlichtingen. Er wordt geconstateerd dat de toegenomen complexiteit van de operationele omgeving en de veiligheidscontext leiden tot veel onduidelijkheid over de vorm en de rol van inlichtingen. Hoofdstuk 3 brengt dit in verband met bredere ontwikkelingen die van invloed zijn op inlichtingen. Het leent het raamwerk van Buzan en Hansen's *Evolution of International Security Studies* (2009) en laat zien hoe machtspolitiek, technologische ontwikkelingen en bepalende gebeurtenissen (externe drivers) zorgen voor toegenomen complexiteit, terwijl debat en institutionalisering (interne drivers) achterblijven in reactie hierop. In het hoofdstuk worden verschillende complexiteitsperspectieven voor inlichtingen geïdentificeerd die al in de literatuur aanwezig zijn. Daarnaast worden de vier complexiteitskenmerken zelforganisatie, emergentie, non-lineariteit, en adaptatie overgenomen in de onderzoeksmethode - evenals de ontwerpeigenschappen requisite variety, sensemaking en organisational learning.

Het empirische deel van dit onderzoek beslaat de hoofdstukken 5 tot en met 8. Het maakt gebruik van de inlichtingencyclus, inlichtingentheorie, en een paradigmaverschuiving – in combinatie met de vier kenmerken van complexiteit en de drie ontwerpeigenschappen. Het object van analyse is hier de inlichtingenorganisatie van het Multinational Corps Northeast (MNC NE). Het korps is het tactische NAVO-commando voor de verdediging van Polen, Estland, Letland en Litouwen. De dataverzameling vond plaats door middel van interviews met 56 (voornamelijk) inlichtingenofficieren van 9 verschillende korpseenheden, over hoe zij hun operationele omgeving proberen te begrijpen. Als zodanig draagt deze case study niet alleen bij aan de kennis over militaire inlichtingen, maar ook aan de kleine hoeveelheid hedendaags empirisch onderbouwd onderzoek binnen inlichtingenstudies.

De casestudy in hoofdstuk 6 laat zien hoe de respondenten spreken over de bredere NAVO-organisatie en de operationele omgeving als onderling verbonden en externe factoren. Deze worden gezien als de oorsprong van veel uitdagingen binnen de inlichtingenorganisatie van het korps. Opvallend is dat de empirische data meer over problemen binnen de NAVO gingen dan over Rusland of andere dreigingen. Vervolgens wordt de analyse gedaan aan de hand van vier complexiteitskenmerken: zelforganisatie, opkomst, non-lineariteit en aanpassing. De cumulatieve conclusie hier is dat de respondenten een matige complexiteit van de omgeving ervaren. Dit staat in contrast met de algemene consensus in de professionele en academische literatuur over de toegenomen complexiteit van de militaire operationele omgeving.

Hoofdstuk 7 beschrijft de organisatie van inlichtingen binnen MNC NE in de woorden van de respondenten. Deze hebben vooral problemen met de inlichtingencyclus omdat deze binnen het korps niet functioneert zoals het volgens de doctrine zou moeten. Het hoofdstuk laat zien hoe de producten en methoden de inlichtingenpraktijk vormen voor het waarnemen en meten van de werkelijkheid, ofwel het verwerven en verwerken in een inlichtingencontext. Eventuele tekortkomingen hierin worden gezien als het gevolg van een gebrek aan middelen, mandaat of anderszins praktische omstandigheden.

Hoofdstuk 8 presenteert de analyse van de inlichtingenorganisatie van het korps. Over het algemeen zijn de respondenten proceduralisten en denken ze niet buiten de inlichtingencyclus. Deze kan worden gezien als een cybernetische feedback loop waarbij alleen een verandering van buiten inlichtingen kan leiden tot enige aanpassing. Dit staat in schril contrast met de kritische perspectieven binnen de inlichtingenliteratuur. Met betrekking tot theorie is de algemene houding van de

respondenten positivistisch. De grotere implicatie hiervan is dat de respondenten een wereldbeeld en methoden hanteren die steeds minder voeling hebben met de complexiteit van de inlichtingenpraktijk.

Bij het analyseren van de ruwe data en eerdere conclusies met het Cynefin raamwerk vallen de meeste datapunten in het complexe domein. Dit in tegenstelling tot de inlichtingencyclus en -theorie die in de geordende domeinen clear en complicated vallen. De reden hiervoor is dat de meeste data gaan over de organisatorische en operationele omgeving van de inlichtingenorganisatie. Het gaat over het probleem van complexe fenomenen binnen een organisatie die niet noodzakelijkerwijs geschikt is om met complexiteit om te gaan. Dit onderstreept ook eerdere conclusies over de kloof tussen een inlichtingenorganisatie die niet geschikt is om met de complexiteit van haar omgeving om te gaan.

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden: complexiteitswetenschap kan de transformatie van inlichtingen bevorderen door alternatieve inzichten te bieden, die zijn getest in de bredere militaire wetenschappen en andere verwante vakgebieden, om de prestaties ervan te verbeteren. Dit onderzoek laat zien dat complexiteit veel gemeen heeft met inlichtingen. Beide gebieden houden zich bezig met de vraag hoe een systeem zijn omgeving kan begrijpen en hoe het informatie verwerkt om dat te doen. De kritiek op de inlichtingencyclus, de diversificatie van theorie, paradigmakwesties, en initiatieven van respondenten die tegen traditionele inlichtingen ingaan, resoneren allemaal complexiteitsdenken. Daarmee vormen ze scheuren in het traditionele inlichtingenparadigma, maar het is nog ver verwijderd van een volledige wending naar complexiteit.

Complexiteitswetenschap biedt een taal en begrip om deze scheuren verder te onderzoeken – net zoals het dat doet voor het onderzoeken van de kloof tussen een complexe omgeving en een inlichtingenparadigma dat bedoeld is om puzzels op te lossen. Met complexiteit wordt een nieuw paradigma geformuleerd en afgezet tegen het traditionele intelligentieparadigma. De drie ontwerpeigenschappen (requisite variety, sensemaking en organisational learning) laten zien hoe complexiteitswetenschap kan helpen om van het traditionele naar het nieuwe, complexe paradigma te gaan.

Met deze inzichten draagt dit onderzoek bij aan het debat over de inlichtingencyclus door deze expliciet te beschrijven als een cybernetische feedback loop. Het voegt ook een stem toe aan de groeiende hoeveelheid post-positivistische inlichtingentheorieën. Een andere theoretische bijdrage is de verbinding die wordt

gelegd tussen inlichtingenstudies en verwante vakgebieden zoals internationale veiligheidsstudies en internationale betrekkingen. Een andere theoretische bijdrage wordt geleverd door inlichtingen te vergelijken met de bredere militaire wetenschap en de studie van oorlog en oorlogsvoering. Dit onderzoek levert ook een bijdrage aan de onderzoekspraktijk; het toont de rol van militaire veiligheid en geheimhouding in wetenschappelijk veldwerk, iets wat zelden op een praktische manier aan de orde komt. Tot slot geeft dit onderzoek enig inzicht in de NAVO - wat zeer relevant is gezien de ontwikkelingen aan de oostgrens van het bondgenootschap.